

PŁODZIĆ (123) *vb impf*

o jasne.

inf płodzić (24). ◇ *praes 1 sg* płodzę (12). ◇ *2 sg* płodzis (4). ◇ *3 sg* płodzi (34). ◇ *1 pl* płodzi(e)my (1). ◇ *3 pl* płodzą (20). ◇ *praet 1 sg m -m* płodził (1). ◇ *3 sg m* płodził (5), płodzi(e)ł (1) *LibMal*. ◇ *2 pl m pers -ście* płodzili (1). ◇ *3 pl m pers* płodzili (12). ◇ *imp 3 sg* niechąć płodzi (1). ◇ *2 pl* pł(o)dźcie (1). ◇ *3 pl* niech płodzą (1). ◇ *con 3 pl m pers* by płodzili (4). ◇ *part praes act* płodząc (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Powoływać do życia, wydawać na świat; *procreare Mącz; generare PolAnt; facere fetum a. genus, a. sobolem, fetificare, fetare, procreare fetum, propagando, procudere prolem, propagare genus Cn* [w tym: kogo, co (17)] (18) :

Przen (5) : Słowo ieft zdraycza rozumu/ á iężik płodzi słowa człowiecze *BielŻyw* 137; *RejZwierc* 232b.

płodzić komu (1): *Saturnus* fwe Krolestwá fpokoyne nam płodzi. *ModrzBaz* 134.

płodzić w kim (1): Tento zakon zły grzechow/ dułfy zawydzzy przeciwy/ [...]. Ten wnas owoce złe płodzy *SeklPieś* 31v.

Zwrot: »babie rzeczy płodzić« = *mówić jak baba* (1): Nie fłucham cie bábye rzeczy płodziłz/ Nam młodzińcom fwą powiełcią fzkodziłz *BielKom* F5v.

a. *O ludziach* (7) : A gdy widzyał Sáturnus oycá więcey płodzić fynow niż on łam ieden [...] vciął mu kołá rodne członki *BielKron* 20; *Mącz* 67c; Poymuyćie żony/ á płodzćie fyny y corki *BudBib Ier* 29/6; *WujNT* 726.

Zwroty: [»dziatki płodzić«: Matka czeliadna dziatki płodzy/ y onych przygláda *ConfRad* 33v.]

»płodzić owoc z żywota [= *dziecko*]« (1): niewiałta ktora ieft niepłodná/ ma bytz miana od boga przekłętá/ bo niezafłuzyla plodzitz owotza z żywota fwe^{go} *OpecŻyw* 3v.

Szereg: »płodzić i rodzić« (1): Impuber, Młódy/ Któremu yefłcze łóno nieobrałtá/ Który yefłcze płodzić y rodzić nie może. *Mącz* 329a.

Przen (1) : Kadmus Fenicki po tym kráiu chodził/ Sieiác zęby Smokowe ták mężny lud płodził. *PaprPan* Cc3.

b. *O ziemi, wodzie* (5) : [W święto *Kuczek Żydzi*] ofiárowáli rozmaíte nafienia ktore zyemia płodzi/ ná czynienie dzyęki Pánu Bogu. *BielKron* 39, 455.

Zwrot: »płodzić płód« (1): Y rzekł Bog: niech płodzą wody płód dułzą żywiący y ptáłtwá lataiáce nád ziemią [*Reptificent aquae reptile animae viventis*] *BudBib Gen* 1/20.

Przen (2) : Pátrz/ co zá fercá Scyros nędzny wyłep rodzi. (–) Tákich/ coby fie brácką krwią złali/ nie płodzi. *GórnTroas* 28.

Szereg: »rodzić, płodzić« (1): Ludzi różnych náprawódził Bóg k Troiéy/ żeby iá zgłádził. Nam przydźie/ kto wié/ z którými Zyc/ niewiedźieć w iákiéy ziemi: Iefli w téy co zboże rodzi/ Czy w téy co kámienie płodzi. *GórnTroas* 56.

c. *O roślinie* (1) : Semento, semen procudo – Nafienie płodze. *Calep* 964b.

2. *Sprawiać, że coś się pojawia, powodować powstawanie czegoś; operare Vulg; curare, facere Mącz* [co] (32) : *FalZioł* V 45v, 49v, 50v; *BierRozm* 8; Nie kochay fie iż więcz miłófcz krotką roskófz płodzy

RejFóz F6v, C7v, E4v; *RejKup* b4, b8v, k8; *KrowObr* 36v; *RejWiz* 21, 22v, 23, 31v, 33v; *Curare cuticulam, Loftowác/ Vżywać/ Roskofz płodzić. Mącz* 75d, 148b, 38lc; *GórnDworz* D4v; *RejRozpr* D2v; [Astronomowie różni] W Księgách fwych opifuiąc Niebieskie obroty/ Tákże Gwiazd rozmaitych ozdobne ifoty. Z ktorych nam bárzo wielkie pożytki pochodzą/ Gdyż wżyfłtko cokolwiek ieft/ nám to k woli płodzą. *PaxLiz* Cv; *KlonWor* 35; [SienHerb 426a (Linde)].

płodzić komu (5): Wierzmi Achizo ma miła Dawnom ia to obaczyła Iż to ludziom roskofz płodzy Iedno mię cznota odwodzi *RejFóz* Dv, C8; Mierny człowiek w mowieniu/ trudności vchodzi/ Ale wielomowiący/ trudność sobie płodzi. *BielKom* B7; *RejWiz* 28v, 87.

płodzić w kim, w czym (2): Y iáko fie tá Kfieni [Rozkosz] tám z nimi kokofzy. Iáko fwiátem blážnuie y iáko gi zwodzi/ Y iákie zbytki w ludzyoch iákie fzkody płodzi. *RejWiz* 27v; Połpolicie zazdrość s fzczęściem chodzi/ Stąd niechuci w ludzkich myflách płodzi. *BielSat* H2.

W porównaniu (1): Pátrzże ná ty blázenki gdy po fwiátu chodzą/ Iáko małpy táki śmiech w niebie fwiętym płodzą. *RejWiz* 87.

W charakterystycznych połączeniach: płodzić bojaźni, boje, co dobrego, wszystko dobre, delicyje, dziwy (4), *krotochwile, niechuci niewczasy, pychę, rozkosz* (13), *roztyrki, szkody, śmiech, troski, trudność, zbytki, zimnicę.*

Szeregi: »okazować a płodzić« (1): Pyłfnego/ chełpliwego zowiá nieuczonym/ ktory w rozgniewaniu okázuie á płodzi pychę [qui in ira operatur superbiam]. *Leop Prov* 21/24.

»rodzić i płodzić« (1): Woyná Pigmeu máły/ siła ftráchow rodzi/ Siła trofki/ boiáźni/ y niewczáfow płodzi. *KmitaSpit* C3.

3. Popelniać (o złych, nagannych uczynkach); operari *Mącz, Vulg; facere, inire* *Mącz; exercere* *Modrz; egere* *Vulg* [w tym: *co* (72)] (73) : *LibLeg* 10/61v; *LibMal* 1549/150v; Częłto fwary rowni zgodzą/ Ktore wielcy z sobą płodzą *BierEz* L4v, R4v; *BielŻyw* 27; *BierRozm* 11; Bom i iá przed tem wiele grzechow płodził *MurzHist* L2, H; Wolno im [falszywym prorokom] téłz ieft opić się i co iedno chcą fwego poftu płodzić *MurzNT* 111, 88v, 111 [2 r.]; Teraz ftróifz naboźności/ Gdy nie możefz płodzić złości *BielKom* D; Abowym ci ktorzy záfwdy fwowoleńftwo płodzą/ Cić po takich drogách Páńfkich yuż nigdy nye chodzą *LubPs* aa4v, B4, aa5v; Przyftoi teł Sędziemu/ pierwey niż złoczyńcę zda ná męki/ bádać fye pilnie czáfu/ iáko dawno złoczyńcá kradł/ zbijał/ rc. y inne łotroftwo płodził *GroicPorz* ii3v; *KrowObr* 119v, 121, 227, 234; Y popalą domy twoie ogniem/ y będą czynić ná cię fady/ przed oczymá wielu niewiałth: y przeftániefz wfłeteczności płodzić *Leop Ez* 16/41, *Apoc* 18/3, 9; *BielKron* 148, 201; Libidiner, Nierząd á fwą wolą płodzę. *Mącz* 192a; Stupro, Nierząd płodzę s białą głową. *Mącz* 424a, 50c, 105a, 13Ia, 18Ib, 182a (19); okrucieńftwo nád temi z ktorych naywiętfze pożytki biorą/ płodzą *ModrzBaz* 28; *SkarŻyw* 270; *StryjKron* 51; *CzechEp* 82; *NiemObr* 150, 164; *WerGość* 212; Mym zdániém/ że nie [winien] káptur/ lecz ten co w nim chodzi/ Mináfwy fwą powinność/ y wfzeteczność płodzi. *PudłFr* 54; *ArtKanc* P20v, S7; *GórnRozm* Dv; *Calep* 310b, 956b; Tákże y mężczyzná/ opuściwfzy przyrodzone vżywánie niewiałty/ zápalili fię w fwey požádliwofci ieden ku drugiemu/ mężczyzná z mężczyzná fromotę płodząc *WujNT Rom* 1/27, *Judae* 15, s. 842, *Apoc* 2/14, 20, 17/2, 18/3, 9; *KlonWor* 30; [LorichKosz 71 (Linde)].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): to człowiek płodzi cze^{go} fię fpowieda. *CzechEp* 105.

W charakterystycznych połączeniach: *plodzić bałwochwalstwo, cudzołostwo, drapiestwo, głupstwo, grozy, grzech(y) (3), kradzież, kurestwo (2), łotrostwo, morderstwo, nieczystość(-i) (nieczystotę) (10), nierząd(y) (11), okrucieństwo (2), prożnowanie, psoty, sodomiją, sromotę, swary (2), swawolność(-i) (swawoleństwo, swą wolą) (7), tyraństwa sprosne, walki, wszeteczeństwo(-a) (wszeteczność) (9), zbytki (3), złość(-i) (złoczyństwa, wszystko złe) (10).*

Zwrot: »pod pokrywką, za zasłoną plodzić« = *robić coś w tajemnicy (1:1): [sprzeciwiają się prawdzie dzisiejsi heretykowie] aby tą drogą [...] rokofozy/ złoczyństwa wżelakié/ za tą zółoną przełpiecnie i okrom infzych oto gniewu plodzili/ i wżyftko coby iedno chcieli czynili. MurzNT 108v; BielSat Gv.*

Szereg: »plodzić a dopuszczać się« (1): *pan Bog ty/ ktorzy tákowy grzech [gorszenie dzieci] plodzą/ á onego fie dopułfczają każe wodą á vthopyenyem kárác. GliczKsiąż D7v.*

W *przen [w czym] (1) : nyeboraczku choć ták buyno chodzisz/ A w fercu łwym tę łprofną. złość kędy możelz plodzisz/ Wyedz iż ten doł ktorys kopał ná bliżnyego łwego/ Nye obaczyłz łam gdy pirwey vpádnyelz do nyego LubPs B6v.*

Przen (1) : O Błędna Fortuno toć náder przewodziłz/ Prawem niewiem iakim wiele w łwiecie plodziłz RybGęśli Bv.

Synonimy: 1. *rodzić*; 2. *pobudzać*; 3. *broić, pachać, stroić*.

Formacje współrdzenne: *plodzić się, napłodzić, napłodzić się, popłodzić, popłodzić się, przyplodzić się, rozplodzić, rozplodzić się, splodzić, splodzić się, wsplodzić, wyplodzić; rozpladzać się, spladzać, wspladzać, wypladzać.*

Cf **PŁODZĄCY, PŁODZENIE, [PŁODZIDYM], PŁODZIENIEC, PŁODZISAMIEC**

MN